

En skolhund för alla?

Yrkeshögskoleutbildning

Skolhundspedagog

Svenska Terapihundskolan

SVENSKA
TERAPIHUNDSKOLAN

Yrkeshögskolan

Linda Andersson

hösten 2021

Abstrakt

Examensarbetets syfte har varit att undersöka tankar om skolhund och om/eller hur hunden kan vara bra för barns lärande samt vilka förtjänster, hinder och svårigheter det kan finnas.

I undersökningen fick all personal på en skola frågan om de tror att en skolhund kan ha positiv effekt på elevernas lärande. Ca 83 % trodde detta. Vårdnadshavarna på samma skola fick frågan om en skolhund kan hjälpa eleverna i skolan, 86 % svarade ja till detta.

I undersökningen har fem elever i grundsärskolan/grundskolan deltagit i hundunderstödd pedagogik under 4-6 tillfällen. De har studerats för att sedan tillsammans med vårdnadshavare var för sig besvara en enkät om insatsen. Elevernas pedagoger har också svarat på en enkät om de upplevde någon positiv förändring.

Resultatet visade att under insatsen upplevde eleverna en ökad motivation att komma till skolan samt att genomföra skolarbetet. Vårdnadshavare och pedagoger upplevde positiv förändring för eleven vad gäller motivation, trygghet och trivsel, humör och beteende samt viss förändring gällande socialt samspel. Pedagogerna uttryckte att insatsen endast varit vid ett fåtal tillfällen och att det troligtvis hade visat större positiv förändring om eleverna fått träffa skolhunden vid fler tillfällen.

Hinder och svårigheter som vårdnadshavare uttrycker är främst allergier och rädsla för djur.

Jag har i mitt arbete också valt att bidra med kunskap om sociala tjänstehundar, beskriva arbetet med hundunderstödd pedagogik och relationen människa - djur.

Nyckelord

hund i skolan, skolhund, hundunderstödd pedagogik (hundassisterad pedagogik), motivation, social tjänstehund, oxytocin, KASAM, pälsdjursallergi.

Innehållsförteckning

Inledning	3
1.1 Syfte	4
2. Teori	5
2.1 Bakgrund/Social Tjänstehund	5
2.2 Utbildning till Social Tjänstehund	6
2.3 Begrepp	8
2.3.1 Hundunderstödd pedagogik - HUP	8
2.3.2 Oxytocin	8
2.3.3 Motivation och skolframgång	9
2.3.4 KASAM	10
2.4 Hur vi kan tänka kring hundar i skolan	11
3. Val av metod och undersökningens genomförande	12
4. Resultat	16
4.1 Kan en skolhund kan ha en positiv effekt på elevers inläring?	16
4.1.1 Skolans personal	16
4.1.2 Vårdnadshavare på skolan	17
4.1.3 Elever, vårdnadshavare och pedagoger	23
4. 2. Vilka hinder och svårigheter kan finnas för att genomföra hundunderstödd pedagogik?	27
5. Resultatdiskussion	28
5.1 Reliabilitet och validitet	31
6. Avslutande diskussion	33
Källförteckning	35
Bilagor	38

1. Inledning

Jag jobbar med min hund Stella i skolan, brukar jag berätta för folk. Va?! Vad gör hon då? Varför det? Går det med alla allergier? Ja, det är några av frågorna som jag får. Men då berättar jag om att vi går en utbildning, varför vi är i skolan, vad vi gör, att vi följer hygienregler och utfärdar riskbedömningar. Då helt plötsligt så förstår de att det är ju kanske inte så dumt. Tänk att kunna motivera och hjälpa elever på olika sätt med hjälp av en hund. Ja, för så är det. Hunden kan kanske hjälpa eleverna på ett sätt som inte en människa kan.

Hundunderstödd pedagogik är relativt nytt i Sverige, men hundar har internationellt använts i både vård, skola och omsorg sedan många årtionden tillbaka. (<http://ffsth.se>) Behovet att hitta framgångsrika, innovativa metoder och arbetssätt, som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet är mycket stort. Här kan förhoppningsvis hundunderstödd pedagogik som metod bidra med ett social-/specialpedagogiskt verktyg för att uppnå just detta.

Skolan ska se till varje individs behov för att skapa anpassningar som passar den enskilda eleven, och på så sätt skapa de bästa förutsättningarna för att varje elev ska genomföra skolan med godkända resultat. (Skolverket 2011; SFS 2010:800)

Andelen unga som uppger att de har återkommande psykosomatiska symptom har sedan mitten av 1980-talet fördubblats och nästan hälften av 15-åringarna har denna typ av besvär beskriver Folkhälsomyndigheten i en rapport från 2018. Psykisk ohälsa bland barn och unga innebär inte bara lidande för den drabbade, det kan även få konsekvenser senare i livet för både individer som för samhället. Folkhälsomyndighetens analyser visar att det finns ett samband mellan att vara stressade av skolarbetet och att ha psykosomatiska symptom. Deras bedömning är att den svenska skolan behöver stärkas. Folkhälsomyndigheten lägger sig inte i hur skolan bör förändras för att höja skolresultaten och minska upplevelsen av stress. I rapporten lyfter de fram Kommissionen för jämlik hälsa, som lyft fram olika förslag, bl.a att motverka skolmisslyckanden tidigt genom att identifiera elever som inte klarar kunskapsnivån och tidigt erbjuda stöd. (www.folkhalsomyndigheten.se/Varför har den psykiska ohälsan hos barn ökat bland barn och unga i Sverige, 2018)

Studier visar att personer som delar sitt liv med en hund är friskare och mindre stressade än personer som inte har hund. I relationen mellan människa och djur uppkommer många goda effekter. När vi människor interagerar med hund utsöndras hormonet oxytocin, vilket gör att vi känner en ökad tillit och ett ökat lugn. (Karlberg & Eriksson, 2018, 19-20)

1.1 Syfte

Syftet med examensarbetet har varit att klarlägga tankar kring skolhund hos personal, pedagoger och vårdnadshavare på en skola, att kartlägga elevers, vårdnadshavares och pedagogers upplevelser av hundunderstödd pedagogik. Samt att ta reda på vilka hinder och svårigheter som kan finnas.

Frågeställning:

- Kan en skolhund kan ha en positiv effekt på elevers inläring?
- Upplever elever, vårdnadshavare och pedagoger någon positiv förändring efter insats av hundunderstödd pedagogik?
- Vilka hinder och svårigheter kan det finnas för att genomföra hundunderstödd pedagogik?

2. Teori

I detta kapitel förklaras vad en social tjänstehund är och vad det krävs för utbildning. Kapitlet förklarar också vad hundunderstödd pedagogik, oxytocin och KASAM är, hur motivation och skolframgång har betydelse och hur vi kan tänka kring implementering av hundar i skolan.

2.1 Bakgrund/Social Tjänstehund

Föreningen för Sociala Tjänstehundar skriver att det på senare år blivit allt mer känt att hunden kan göra nytta i vård, omsorg och skola. Internationellt har man sedan flera decennier använt hundar för att påverka människors hälsa, främst i England, Frankrike, Japan och USA. I Sverige börjar man nu inse värdet av djur i dessa verksamheter. Forskning bedrivs flitigt utomlands, och i Sverige pågår många studier. (<http://ffsth.se/om-sociala-tjanstehundar/>)

Det finns flera benämningar på arbetande hundar inom vård, omsorg och skola. Det kan t. ex. vara vårdhund, besökshund, terapihund, skolhund och social tjänstehund. Dessa ska särskiljas från andra typer av tjänstehundar. Andra typer av tjänstehundar kan vara ledarhundar, polishundar och assistanshundar som på olika vis arbetar för sina förare. Paraplybegreppet "Sociala tjänstehundar" avser hundar som arbetar inom vård, skola och omsorg och de arbetar tillsammans med sin förare i team riktat mot en individ eller grupp. (Broman, 2014, 8; Karlberg & Eriksson, 2018, 30)

Det finns en global organisation som arbetar för att främja arbete med sociala tjänstehundar, International Association of Human-Animal Interaction Organizations (IAHAIO). De arbetar på flera olika sätt med detta, genom att stödja forskning och öka kunskapen om bandet mellan hund och människa. De har tagit fram ett dokument som heter *White paper*, här hittar vi tydliga definitioner av olika begrepp inom området och riktlinjer för människors och djurs välfärd i djurunderstödda insatser. (Karlberg & Eriksson, 2018, 31, IAHAIO white paper, 2018).

Svedea (Hundar med viktiga jobb - Hundbloggen 2021-08-11) skriver på sin hemsida om de egenskaper/byggstenar en hund behöver ha för att kunna fungera som social

tjänstehund. Dessa är: socialitet, miljöstabilitet och passivitet. Detta är också något som Karlberg och Eriksson skriver om (2018, 80). Det man främst vill se är en hund som är positiv till kontakt med okända människor och känner sig bekväm då de leker, klappar och undersöker hunden. Hunden ska snabbt kunna växla mellan aktivitet och passivitet och den ska vara följsam och samarbetsvillig. (Broman 2014, 20)

För utbildade sociala tjänstehundar finns flera arbetsområden. Vi kan hitta sociala tjänstehundar i äldreomsorgen, habilitering, förskola/skola, behandlingshem, särskilda boenden och inom psykiatri. Det finns också andra utforskade verksamheter där en hund skulle kunna göra nytta, exempelvis inom socialtjänsten, socialpsykiatri och kriminalvården. (Broman, 2014, 19)

2.2 Utbildning till Social Tjänstehund

Idag finns det inget organ i Sverige som kontrollerar kvaliteten på utbildningarna som finns utan det ligger in den enskilde personens intresse att göra egna efterforskningar för att hitta "rätt" utbildning. (Karlberg & Eriksson 2018, 128).

Swedish Standards Institute lanserade år 2013 en nationell standard, där standarden beskriver vårdhundförarnas och vårdhundens behörighetskrav, utbildningsplan samt kravspecifikation för teoretiskt- och praktiskt prov. (Svensk standard SS 8760000:2013 2021-08-11) Detta dokument beskriver krav och rekommendationer för utbildning av vårdhund. Alla som önskar och vill har rätt att utbilda vårdhundar. Denna standard är då bra att följa. Vill man utbilda ett terapihundsteam så gäller inte kravet på yrkeserfarenhet inom vård och omsorg, exempel kan vara en pedagog som utbildar sin hund. Pedagogen har istället en annan gedigen utbildning som inte standarden ställer krav på. (www.Terapihundskolan.se)

Socialstyrelsen (2014) har satt upp olika regelverk för hundar som används inom vård- och omsorgsverksamheter som syftar till att ge vårdgivare och verksamhetsansvariga, vägledning till de lagar och föreskrifter som styr användandet av hund i vård och omsorg. För sociala tjänstehundar i skolan saknas dessa tydliga riktlinjer.

Broman (2014, 9-11) skriver att ett utbildat hundteam har fått lära sig att minimera riskerna, vet hur man planerar väl fungerande möten och samtidigt ser till att både hund och deltagare mår bra. Det ligger mycket träning bakom en välutbildad terapihund, även om det kan se lätt ut. Även om hunden har en god allmänlydnad så behöver den fungera i en miljö fylld med annorlunda dofter, ljud och synintryck. Genom att gå en utbildning så förbereds både hundförare och hund på de utmaningar som ett hundteam ställs inför.

I boken Sociala tjänstehundar (Karlberg & Eriksson 2018, 130-135) och enligt Svedea beskrivs de viktiga moment till vägen att bli social tjänstehund. Tidigast vid ett års ålder görs ett lämplighetstest (inskrivet i Svensk Standard, 2013) som avgör om hunden kommer att trivas i arbetet och om hundteamet tillsammans kommer att klara utbildningen. Ett godkänt lämplighetstest är ingen garanti för godkänd examen. Sedan bör praktik ingå ute på arbetsplatser där hundförare och hund får träna sina färdigheter utan att vara proffs. Under utbildningen används ett tjänstetecken på hunden, då kommer hunden att koppla samman tjänstetecknet med hur den bör bete sig i sitt arbete. När utbildningen är genomförd kommer hundteamet att göra någon form av diplomerings. Den kontrollerar att kursmålen är uppfyllda och om teamet är redo att ge sig ut i arbete. Detta kan göras genom en praktisk och en teoretisk examen. I dagsläget är det utbildningsarrangören som håller i diplomerings. Efter utförd och godkänd examen delas ett diplom ut, eventuellt också id-handlingar för hundförare och hund samt ett tjänstetecken. Sedan kan vissa arrangörer välja att kalla in sina utbildade team på ett så kallat kvalitetstest vartannat år efter godkänd examen. Detta görs för att kvalitetssäkra hundteamet och se till att de fortfarande håller den nivå som branschen efterfrågar.

Föreningen för Sociala Tjänstehundar, som är Nordens största branschorganisation för sociala tjänstehundar har samlat krav och riktlinjer för utbildning av sociala tjänstehundar. (<http://media1.svth.se/>) Deras vision är att sprida information om sociala tjänstehundar, öka samarbetet mellan utbildare, användare och hundförare samt att lyfta fram en ny yrkeskår i skola, vård och omsorg. På föreningens hemsida kan man se vilka utbildningsanordnare och utbildade team som har blivit godkända av föreningen.

2.3 Begrepp

2.3.1 Hundunderstödd pedagogik - HUP

(tidigare hundassisterad pedagogik - HAP)

HUP är en målinriktad insats med inriktning på pedagogik, t.ex. när hundar används i arbete med skoluppgifter och liknande. (Karlberg & Eriksson, 2018, 282-283) För arbete i skola med hundunderstödd pedagogik behöver förare och hund vara ett utbildat (eller under praktik) hundteam inriktat för skolverksamhet. Innan påbörjat arbete behöver ett noggrant förankrings- och förarbete i samarbete med skolläda och elevhälsa göras. Tydlig information kring regler, rutiner, riskanalys samt syfte och tillvägagångssätt behöver upprättas samt följa *Socialstyrelsens riktlinjer om hundar i vård och omsorg* (Socialstyrelsen, 2014). Det är också lämpligt att följa *Socialstyrelsens föreskrift om basal hygien i vård och omsorg*. (SOSFS 2015:10) Stödinsats med hund ska även dokumenteras och utvärderas regelbundet. (Karlberg & Eriksson, 2018, 33)

2.3.2 Oxytocin

Oxytocin finns hos alla däggdjur och är ett hormon och signalsubstans. Det kallas också för "må-bra-hormon". (Karlberg & Eriksson, 2018, 19). Oxytocin utsöndras i hjärnan hos människor och djur vid bl.a. beröring. Samspel som innefattar nära kontakt, fysiskt och psykiskt går åt båda hållen. Även hundar blir lugnade av att bli klappade och berörda av människor som de känner eller inte är rädda för. De reagerar som vi människor med att aktivera sitt lugn och ro system, puls och blodtryck liksom halten av stresshormonet kortisol sjunker. Detta betyder att också hundar kan ha fördel av närhet och beröring från oss människor. Oxytocinet verkar genom att aktivera andra signalsystem vilka i sin tur sätter igång flertalet processer. (Uvnäs Moberg, 2009, 41)

Bild 1: *Oxytocinblomman*. Kronbladen representerar olika effekter som oxytocin kan ge upphov till i samband med närhet och relationer. (Uvnäs Moberg 2009, 95, 171 refererad i Nilsson & Rietz, 2017)

Wahl, Wikström och Boman (2016, 24) redogör för att forskning har visat att husdjur påverkar människors sätt att leva och påverkar dem på ett positivt sätt i den sociala kontakten med andra människor. Flera studier har visat hur interaktion med djur resulterat i ökad produktion av oxytocin.

2.3.3 Motivation och skolframgång

Motivation är en psykologisk term som beskriver de faktorer hos individen som väcker, formar och riktar beteendet mot olika mål. (<https://www.ne.se>)

Uusitalo-Malmivaara och Vuorinen (2018, 9) menar att för att kunna utvecklas i akademiskt avseende så krävs icke-kognitiva förmågor som motivation, nyfikenhet, självkontroll och uthållighet. De två sistnämnda egenskaperna förutsäger skolframgång mer än vad intelligenskvoten gör. De säger vidare att undersökningar visar att det är

mer sannolikt att en människa som mår bra och har viljestyrka klarar sig bättre inom olika livsområden än andra.

För att få till en meningsfull träning för deltagarna krävs att de känner motivation. Hunden kan bidra till att deltagarna får ökad motivation till t.ex. rörelse och att deltagarna själva tar initiativ till aktivitet och kommunikation. Deltagarna kommer inte för att träna utan för att träffa en hund. Syftet kan vara att förbättra kommunikation, motorik eller något annat som de behöver stärka, utan att de upplever detta som träning. (Wahl, Wikström, Broman m fl. 2016, 170)

2.3.4 KASAM

KASAM står för "känsla av sammanhang" och är en teori som handlar om att känna meningsfullhet. Sociologen Aaron Antonovsky arbetade med att förstå hur vissa människor kunde må psykiskt bra medan andra mådde psykiskt dåligt efter att ha upplevt fruktansvärda saker under koncentrationslägren under andra världskriget, och teorin uppstod. KASAM bedömer tre olika delar med hjälp av en skattningsskala. Dessa är: *begriplighet* (förståelse och förmåga att bedöma och förklara olika händelser), *hanterbarhet* (förmåga att möta och hantera dessa olika händelser utan att bli offer för omständigheter) och *meningsfullhet* (delaktighet och en känsla av att kunna påverka situationen, att se en mening med det hela). Dessa tre komponenter är inte beroende av varandra men de samverkar. Komponenterna kan vara olika starka hos olika individer. Antonovsky ansåg att meningsfullheten har störst betydelse för hälsan då en person som känner hög meningsfullhet kämpar på även i situationer som personen inte riktigt vet hur den ska handskas med. (psoriasisförbundet.se/kasam-känslaavsammanhang)

Människor som uppvisar en hög känsla av sammanhang mår psykiskt bättre, medan människor med en låg känsla av sammanhang ofta mår psykiskt dåligt. Att få en chans att träffa en hund, eller att ha hund, kan ge en ökad känsla av sammanhang. Tråkiga sysslor, som t.ex. motorisk träning kan skapa mening och göra dagen meningsfull. Även om livet kan vara kaotiskt behöver hunden omsorg i form av mat, rastning och skötsel och detta bidrar till en form av begriplighet. För att klara motgångar i livet så behöver vi känna hanterbarhet, hunden erbjuder andrum och ger oss möjlighet till återhämtning. (Karlberg & Eriksson, 2018, 21-22)

2.4 Hur vi kan tänka kring hundar i skolan

I skollagen eller i arbetsmiljölagen finns inga tydliga riktlinjer ifall hund som pedagogisk resurs får användas som en del av utbildningen. Däremot har skolan en skyldighet att se till att arbetsmiljön är god för alla. Därför ska arbetsförhållanden anpassas till elevernas och de anställdas olika psykiska och fysiska förutsättningar. Att implementera arbetet med hund i skolan kräver bedömning av olika aspekter som kvalitet och säkerhet innan insats införs. Men om vi tillmötesgår oroligheter som finns kring hund i skolan, planerar och utvärderar arbetet för att säkra kvalitet, säkerhet och god arbetsmiljö så är det möjligt att ha hund i skolan utan att någon far illa. En elevs rätt till stödinsatser får inte innebära att en annan elevs rätt till utbildning åsidosätts eller att arbetsmiljön på skolan försämras. Skolan behöver både kunna se till att alla elever får den utbildning de har rätt till samtidigt som arbetsmiljön är god. (Skolverkets upplysningstjänst, bilaga 5)

3. Val av metod och undersökningens genomförande

Arbetets centrala utgångspunkt är att undersöka om hunden kan användas i ett pedagogiskt syfte för att öka barns lärande. I mitt examensarbete har jag använt mig av relevant litteratur inom hundunderstödd pedagogik samt olika artiklar som eftersökts i olika databaser med sökorden: hund i skolan, KASAM, skolhund, psykisk ohälsa, pälsdjur.

En kvantitativ undersökning är en insamling av numerisk data, som på ett statistiskt och strukturerat sätt hjälper till att dra allmängiltiga slutsatser. Genom kvantitativa data får man en helhetsbild. En kvalitativ undersökning samlar in information som beskriver ett ämne snarare än mäter det. Det kan vara åsikter, synpunkter och intryck. En kvalitativ undersökning är inte så strukturerad och därför svårare att bevisa en hypotes med, men den ger en djupare förståelse i ämnet och för människors tankesätt, motivation och attityder. (<https://sv.surveymonkey.com/mp/quantitative-vs-qualitative-research/>)

I huvudsak används kvantitativ metod. Undersökningen utformades enligt den kvantitativa forskningsprocessen: (Bryman, 2008, Figur 6.1, 151)

1. Teori

Målet var att samla information om deltagarnas tankesätt och attityder inför hundunderstödda insatser. Detta gör att man kan få en djupare förståelse av frågorna men resultaten kan bli svårare att analysera. (<https://sv.surveymonkey.com/mp/quantitative-vs-qualitative-research/>)

Undersökningen baseras på min verksamhetsförlagda utbildning/praktik tillsammans med min hund Stella, som är under utbildning till skolhund. Innan arbetet med hund påbörjades förankrade jag arbetsmetoden hos skolans ledning och personal. Arbetsmiljön sågs över och en riskanalys upprättades för hund och deltagare. En anmälan till Länsstyrelsen gjordes, enligt Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien (SJVFS 2021:5). Noggranna rutiner och riktlinjer om hygien, säkerhet och djurskydd upprättades också. Vi följde de rutiner och riktlinjer som Socialstyrelsen har tagit fram i dokumentet "Hundar i vård och omsorg - vägledning till gällande regelverk" i samarbete med

Folkhälsomyndigheten, Jordbruksverket, Arbetsmiljöverket och Statens veterinärmedicinska anstalt (Socialstyrelsen 2014). Jag såg också till att informera elevhälsoteam, fackliga representanter, skolans personal samt vårdnadshavarna innan någon hundunderstödd pedagogik påbörjades, för att få information kring eventuella hinder, såsom hundrädsla, allergier, kulturella normer etc.

2. Hypotes

Hypotesen som har legat till grund för mitt val av metod och metodik är att ta reda på om hunden har en positiv inverkan på människor. Om hunden har en positiv inverkan kan den då användas som en positiv förstärkare i skolan? För att bekräfta min hypotes har jag valt att utforma enkäter. Enkäterna är i huvudsak uppbyggda på en kvantitativ undersökning, men att vissa delar bygger på en kvalitativ undersökning.

3. Undersökningsdesign

Undersökningarna genomfördes med enkäter istället för intervjuer. Detta val baseras på att enkäter är ett relativt enkelt och tidseffektivt sätt att samla in deltagarnas upplevelser, samt att deltagarna kan vara anonyma. Vid en enkät kan personerna själva välja att svara när de har tid och möjlighet. Nackdelen med enkäterna är att jag inte kan vara närvarande och svara på frågor som dyker upp. Jag kan heller inte ställa uppföljningsfrågor om behov uppstår. (Bryman, 2008, 228-229) Via intervjuer hade jag inte kunnat nå ut till vårdnadshavarna på samma sätt. Skulle dessa inkluderas i undersökningen innebar det att två olika metoder hade behövt användas, både intervju och enkät. Att använda samma metodik skapar en säkerhet i underlaget.

För att undersöka elevers, vårdnadshavares och pedagogers upplevelser utformades enkäter med skattningsskala 1-5 samt ett antal öppna frågor (bilaga 2, 3 och 4). Jag har även utformat två olika Google-formulär till alla vårdnadshavare och personal på skolan.

4. Utformning av mått på begreppen

Jag har skapat mina egna enkäter men byggt dem genom att studera olika enkäter hur frågor och svarsalternativ har formulerats. Undersökningen är utformad både kvantitativt och kvalitativt. Vissa av frågorna är ställda utifrån ett kvantitativt synsätt för att samla in kalla fakta medan vissa frågor är ställda utifrån ett kvalitativt synsätt för att

beskriva ämnet, med synpunkter och åsikter. Den kvantitativa delen innehåller tydliga svarsalternativ medan den kvalitativa delen ger personerna möjlighet att svara med egna åsikter.

5. Val av platser där forskningen ska göras

Jag har använt ett målstyrt urval genom att fokusera på den skola jag idag gör min praktik.

6. Val av undersökningspersoner

Alla insatser med tjänstehunden har bedrivits på frivillig basis och likvärdig insats har kunnat tillgodose utan hund för den som har behov. De elever som kommit i fråga för hundunderstödd pedagogik har varit föremål för andra anpassningar och stöd. Vårdnadshavarna informerades om att påbörja hundunderstödd pedagogik och undertecknade ett skriftligt medgivande. Vi arbetade sedan med trygghetsövningar, samarbetsövningar, motorikövningar, kommunikation och samspel tillsammans med hunden. Vi varvade skolarbete med övningar med hunden och arbetspassens längd var ca 30 minuter per gång. Med hjälp utav hunden arbetade jag med att stärka elevernas självkänsla, hitta motivationen och känslan av att lyckas. Upplägget i vilken ordning eleverna fick träffa tjänstehunden, styrdes av olika faktorer av praktisk karaktär. Detta gör att det blir en blandning mellan aktiva och lugna pass.

7. Tillämpning av undersökningsinstrumenten för datainsamling

Inför arbetet med denna uppsats skickades sedan ett informationsbrev ut till de elever som under 4-6 gånger under vårterminen 2021 deltagit i hundunderstödd pedagogik på skolan samt till deras vårdnadshavare (bilaga 1). Eleverna och deras vårdnadshavare tillfrågades att anonymt och frivilligt besvara enkäten om hundunderstödd pedagogik (bilaga 2 och 3). Pedagogerna till dessa elever tillfrågades också att anonymt och frivilligt att besvara enkäten om hundunderstödd pedagogik, denna var utformad på samma sätt som enkäten till vårdnadshavare (bilaga 4).

Jag anser mig följt de etiska principer som Bryman (2008, 131-132) beskriver är nödvändiga. Dessa är: *informationskravet*; att deltagande är frivilligt, *samtyckeskravet*; deltagarna har rätt att själva bestämma över sin medverkan, *konfidentialitetskravet*;

uppgifter om deltagarna behandlas med största möjliga konfidentialitet och nyttjandekravet; att de uppgifter som samlas in endast används för forskningsändamålet.

Jag har även skickat ut ett Google-formulär till vårdnadshavare och personal på skolan att frivilligt och anonymt svara på. Personalen på skolan svarade endast på en fråga medan vårdnadshavarna fick 13 frågor. Enkäterna (länk) skickades ut med hjälp av skolans administratör via den digitala informationsportal skolan använder. Enkäterna låg tillgängliga att svara på under åtta veckor under våren 2021.

De resterande stegen redogörs för senare i detta arbete.

8. Bearbetning av data

Resultat

9. Analys av data

Resultatdiskussion

10.Resultat/slutsatser

Reliabilitet och validitet

11.Formulering av resultat och slutsatser

Avslutande diskussion

4. Resultat

Inför arbetet med denna uppsats har ett Google-formulär med en fråga skickats ut till all personal på skolan att frivilligt och anonymt svara på, 46 personer har svarat på denna. Detta redovisas i figur 1.

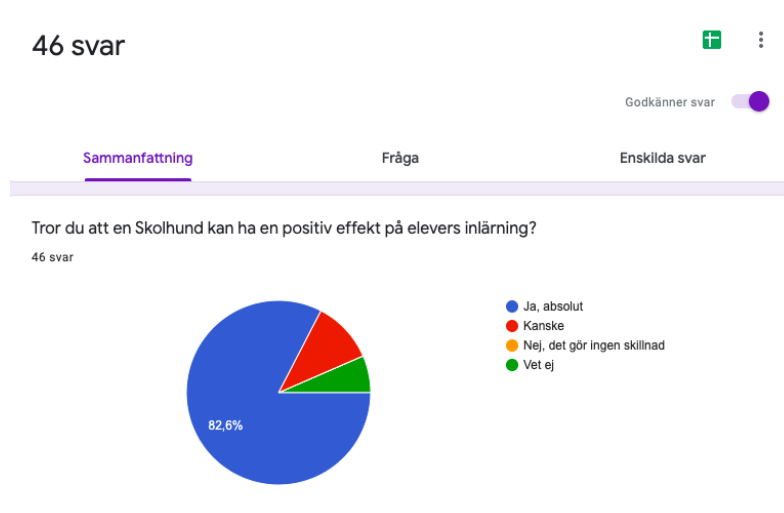
På skolan går elever från förskoleklass upp till och med år 9, skolan innefattar också förberedelseklass, tränings- och särskola. Ett Google-formulär med 13 frågor skickades ut till alla vårdnadshavare att frivilligt och anonymt svara på, 126 personer har svarat på denna enkät. Resultatet redovisas i figur 2 - 11.

Sedan har också fem enkäter skickats till elever, vårdnadshavare och personal om deras upplevelse kring hundunderstödd pedagogik (bilaga 2, 3 och 4). Dessa redovisas i figur 12 - 17.

Nedan presenteras resultatet av enkäterna utifrån frågeställningarna. En beskrivning av diagrammen följer efter respektive diagram.

4.1 Kan en skolhund ha en positiv effekt på elevers inläring?

4.1.1 Skolans personal

Figur 1: Skolans personal

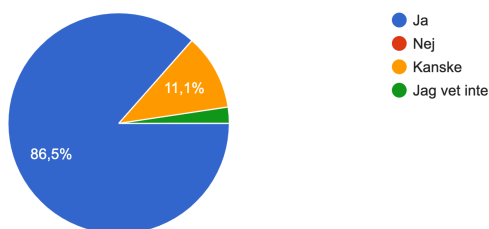
82,6 % (38 st) tror att en skolhund kan ha en positiv effekt på elevers inläring.

10,9 % (5 st) tror kanske och 6,5 % (3 st) svarar att de inte vet.

4.1.2 Vårdnadshavare på skolan

Fråga 1

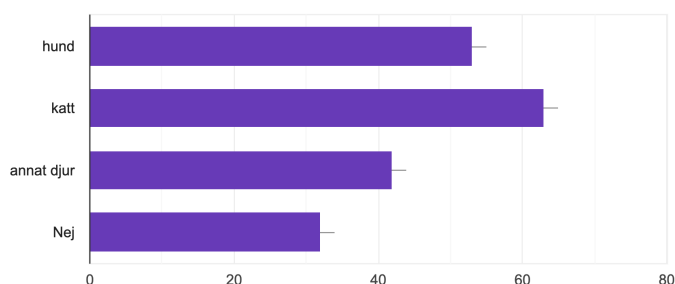
Tror du att en skolhund kan hjälpa elever i skolan?
126 svar

Figur 2: 86,5 % (109 st) tror att en skolhund kan hjälpa elever i skolan. 11,1 % (14 st) svarar kanske och 2,4 % (3 st) svarar att de inte vet om en skolhund kan hjälpa elever.

Fråga 2

Har du/ni något husdjur hemma?
126 svar

Figur 3: 25 % (32 st) av deltagarna hade inget djur alls. 35 % (44 st) hade fler än ett djur, 23 % (29 st) hade katt och 13 % (16 st) hade hund. 4 % (5 st) hade andra djur än hund och katt.

Fråga 3

Vad tänker du att hundar i skolan kan vara bra för?

Under denna fråga framhöll flera vårdnadshavare att hunden skapade trygghet och ett lugn, ge motivation, sprida glädje och empati.

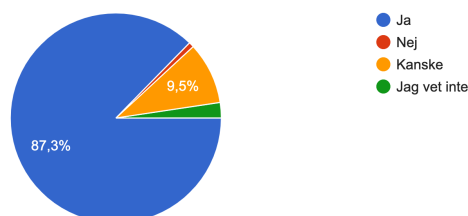
Fråga 4

Vad tänker du att hundar i skolan kan vara sämre för?

Här framhöll flera vårdnadshavare att allergi kan vara den största orsaken, men också hundrädsla. Övriga kommentarer var: "Om hunden träffar endast ett fåtal barn med störst behov, kanske det kan väcka avund hos framförallt yngre barn. Varför får bara x vara med hunden och aldrig jag, typ", "Tycker inte att barns hälsa skall ställas mot varandra. Och enligt både Skolverket och Arbetsmiljöverket så står dom ej bakom detta, med skolhund". och "Kissa och bajsa på skolgården, då får vaktmästaren mer att städa",

Fråga 5

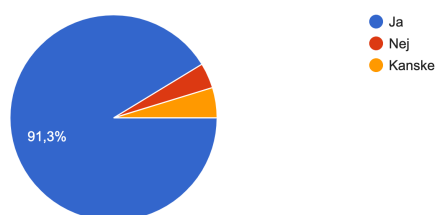
Kan man lära sig något av hundar?
126 svar

Figur 4: 87,3 % (110 st) tror att man kan lära sig något av hundar, 9,5 % (12 st) svarade kanske, 2,4 % (3 st) svarade kanske och 0,8 % (1 st) svarade nej.

Fråga 6

Skulle du vilja att ditt barn fick träffa skolhunden?
126 svar

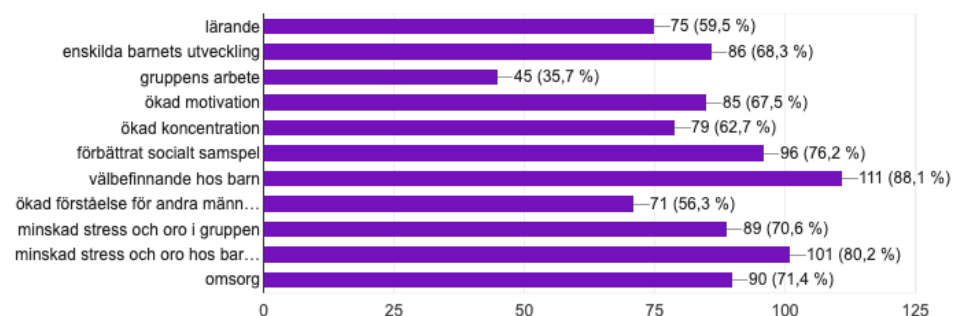

Figur 5 91,3 % (115 st) svarade att de ville att deras barn fick träffa skolhunden. 4,8 % (6 st) svarade kanske och 4 % (5 st) svarade nej till att träffa skolhunden.

Fråga 7 (svarsalternativ 8 och 10 är förtydligade under figur 6)

Vad tror du att en skolhund kan tillföra för eleven? Du kan välja flera alternativ.

126 svar

Figur 6

Svarsalternativ 8: ökad förståelse för andra människors känslor och uttryck.

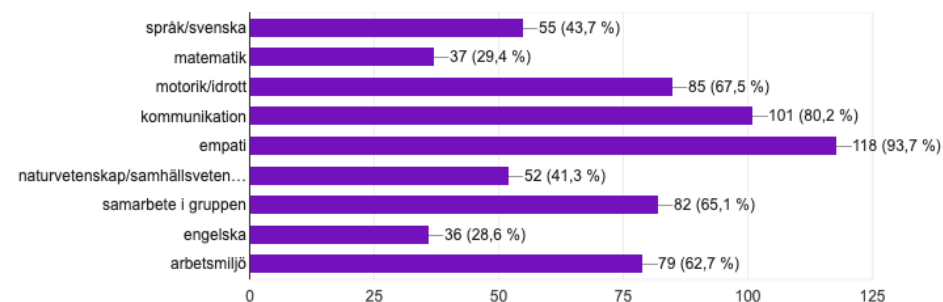
Svarsalternativ 10: minskad stress och oro hos barnet.

Vårdnadshavarnas tankar är att till största delen kan skolhunden öka välbefinnande hos barnen.

Fråga 8

I vilket ämne/område tror du att skolhunden kan hjälpa eleverna? Du kan välja flera alternativ.

126 svar

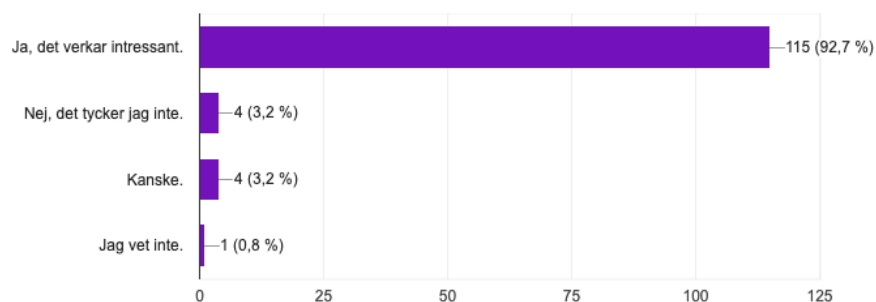

Figur 7: 120 personer tänker att skolhunden kan hjälpa eleverna inom flera ämnen/områden. 4 % (6 st) valde ett område. Tre personer svarade empati, två personer svarade arbetsmiljö och en person svarade samarbete i gruppen.

Fråga 9

Tycker du att det verkar intressant med skolhund?

124 svar

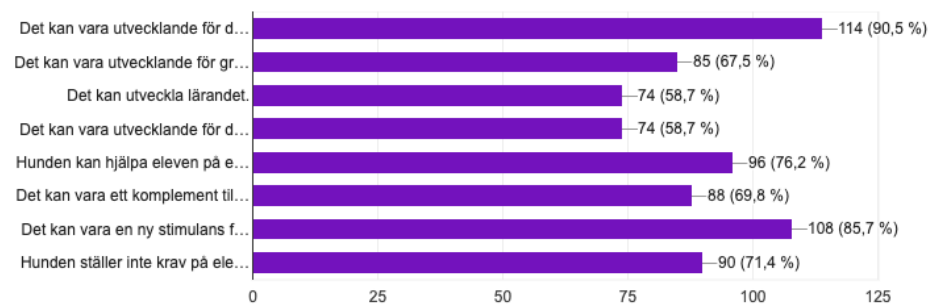

Figur 8 Nästan 93 % tycker att det verkar intressant med skolhund.

Fråga 10 (se de olika svarsalternativen utförligt under figur 9)

Vad kan vara positivt med en skolhund? Du kan välja flera alternativ.

126 svar

Figur 9 Alternativen såg ut som följande:

Det kan vara utvecklande för den enskilda eleven.

Det kan vara utvecklande för gruppen.

Det kan utveckla lärandet.

Det kan vara utvecklande för det pedagogiska lärandet.

Hunden kan hjälpa eleven på ett annat sätt än en vuxen.

Det kan vara ett komplement till det pedagogiska arbetet.

Det kan vara en ny stimulans för eleven.

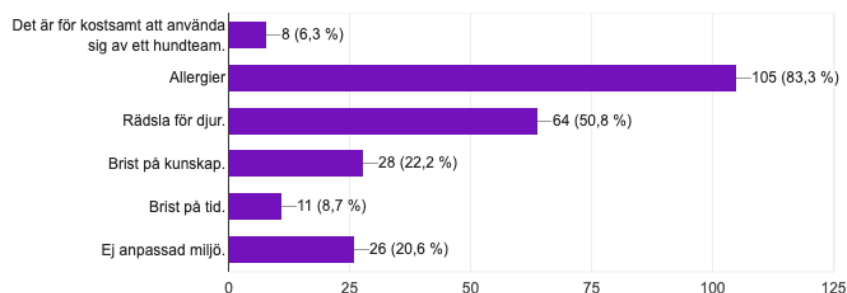
Hunden ställer inte krav på eleven.

Fem svar av 126 ansåg bara ett alternativ som positivt. Fyra personer svarade att Hunden inte ställer krav på eleven och en person ansåg att Hunden kan hjälpa eleven på ett annat sätt än en vuxen.

Fråga 11

Vad kan vara negativt med en skolhund? Du kan välja flera alternativ.

126 svar

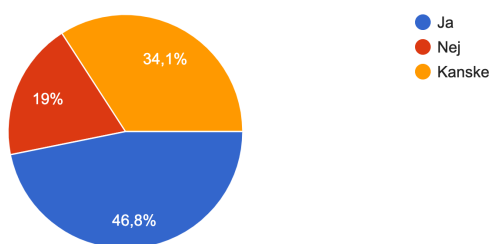

Figur 10: De flesta, 83 % anser att allergier är det som kan vara negativt med en skolhund. Hälften svarade också att det kan vara hundrädsla.

Fråga 12

Önskar du att det hade funnits mer information kring en skolhund?

126 svar

Figur 11

Fråga 13

Är det något du vill tillägga?

Några av synpunkterna och kommentarerna från vårdnadshavarna var: "Skolhund för mig är bara positivt och jag tycker att det är roligt och fantastiskt hur ett djur kan göra så livet blir lättare bara genom att finnas där för dem som behöver. Väldigt bra att XX skola visar framkant i att våga prova", "Jag kryssade i alla ämnen för vad jag tycker en skolhund kan motivera olika ämnen på skolan. Det går att omvandla frågeställningar utifrån skolhunden till teori och praktik till alla ämnen", " En jättebra idé med skolhund, mer sådant i framtiden :)", "Fantastiskt initiativ! Hoppas ni får allt ni behöver för att lyckas", " Med tanke på allergiker passar knappast en hund i skolans lokaler", "Jag tycker inte hundar/djur har i skolmiljö att göra. Såklart finn det flera fördelar med en hund i skolan. Men jag har ett barn som blir sjuk av hundar/katter! Och hon blir ledsen och rädd och detta på bekostnad av att någon annan skall må bra.... hon får eksem och blir sjuk. Detta är inte ok! Plus att vare sig arbetsmiljö verket och Skolverket står bakom detta är bra."

Av de personer som valde att tillägga något på sista frågan så är 76 % positiva och 5 % negativa.

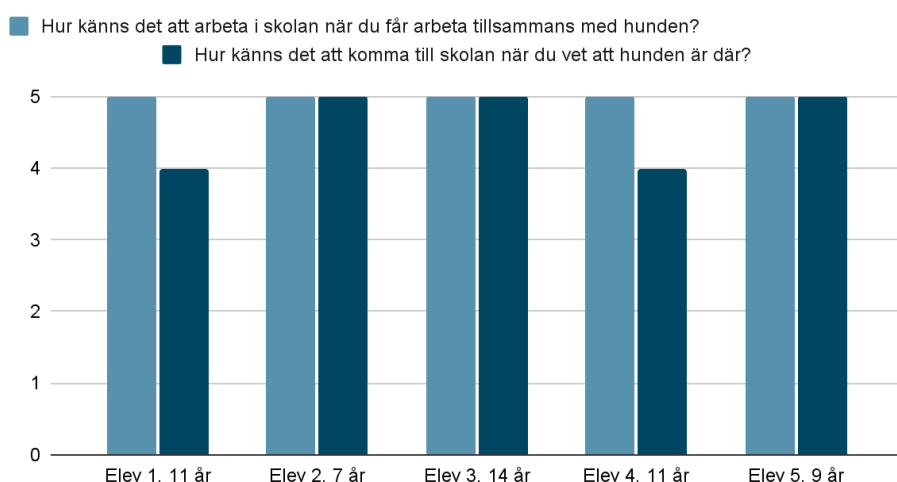
4.1.3 Elever, vårdnadshavare och pedagoger

Nedan presenteras resultatet av elevernas, vårdnadshavarnas och pedagogernas upplevelser av hundunderstödd pedagogik.

Svaren är numrerade från 1 till 5, där

1=inte bra, 2=sådär, 3=ok, 4=bra och 5=mycket bra.

Elevenkät - utvärdering av arbetet med hund i skolan

Figur 12: Samtliga fem elever skattade sin upplevelse av hundunderstödd pedagogik i frågan om motivation till skolarbetet och känslan av att komma till skolan när hunden finns där, som lägst en fyra på den femgradiga skalan. Majoriteten av eleverna angav det högsta skattningsvärdet 5 = mycket bra. I enkäten fick eleverna även möjlighet att med egna ord skriva om sina upplevelser av hundunderstödd pedagogik under övrig kommentar samt i enkätens avslutande tre öppna frågor.

På frågan om vad som är bäst med att hunden finns på skolan, svarade eleverna: "Att läsa för den", "Det finns något att längta till", "Att jag får klappa Stella", "Att jag blir glad när jag är med Stella" och "Roligt att leka".

På frågan vad som är mindre bra med att hunden finns på skolan svarade eleverna; "Inget", "Allt är bra när hunden är i skolan" och "Nej".

På sista frågan fick de svara på förslag på förbättringar. Förslagen var: "Att alla skulle haft en skolhund på skolan, vars en på man", "Jag vill vara mer med Stella", "Att Stella är där oftare" och "Ännu mer tid med Stella".

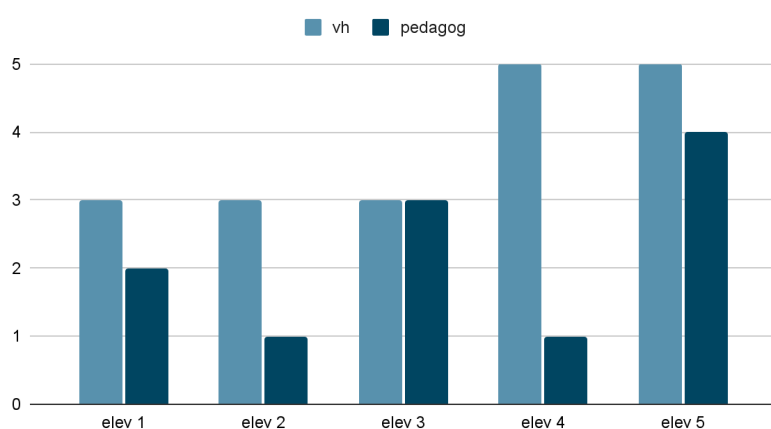
Vårdnadshavarna och pedagogerna till eleverna har fått besvara enkätens fem skattningsfrågor om upplevelsen av positiv förändring hos sitt barn/elev under eller efter att stödinsats med hund erbjudits. Vårdnadshavarna (VH) och pedagogerna fick möjlighet att lämna egna kommentarer efter varje fråga samt besvara en öppen fråga om övriga synpunkter och förslag på förbättringar.

Svaren är numrerade från 1 till 5, där

1=ingen förändring, 3=viss positiv förändring och 5=stor positiv förändring.

Upplever du någon positiv förändring hos ditt barn/elev, under eller efter att insats med hund har erbjudits vad gäller:

1. Motivation att komma eller ta sig till skolan?

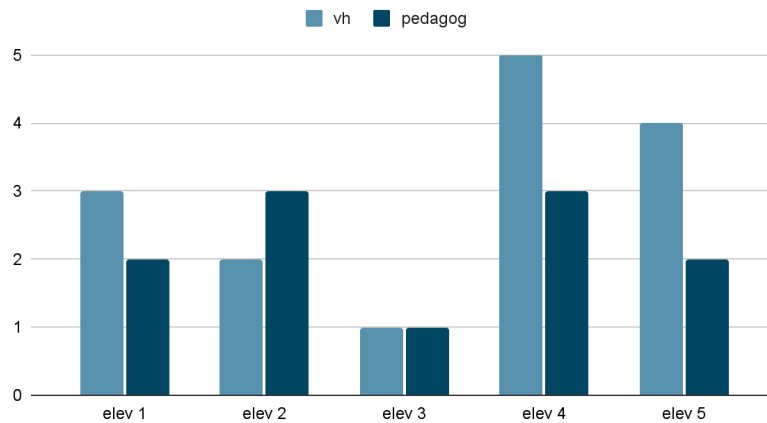
Figur 13

Kommentarer:

VH: "Just tisdag har vid ett tillfälle gett positivitet att gå till skolan för att träffa Stella" och "Hen ser fram emot att träffa hunden men skulle vilja göra fler saker med hunden".

Pedagoger: "Hen har koll på att tisdag kl. 11:00 träffar jag Stella och det är viktigt", "Har inte haft problem att komma till skolan innan", "Hen ser fram emot tisdagarna och är stolt att sätta upp schemabilden på Stella".

2. Motivation för skolarbetet?

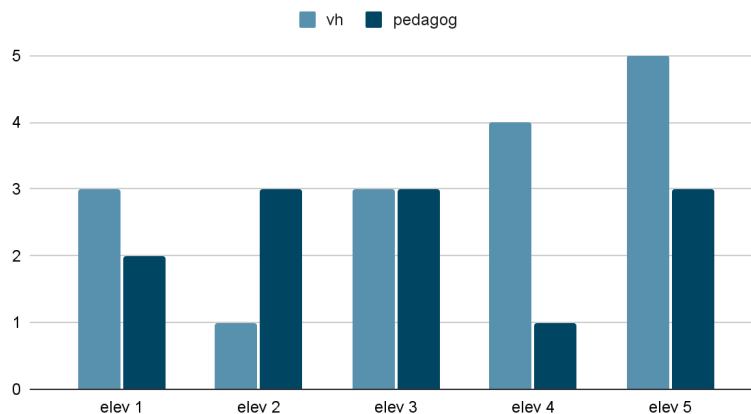
Figur 14

Kommentarer:

VH: "Hen tror att hen skulle kunna känna sig lugn och trygg om hunden fanns med i skolarbetet men har inte prövat".

Pedagoger: "Vi har inte kommit hit ännu men förhoppningsvis kan det bli så", "Hen tycker att det är roligt att jobba", "Positiv till läsning och pratar mycket om skolhunden", "Inte lika stort motstånd vid läsning".

3. Trygghet och trivsel i skolan?

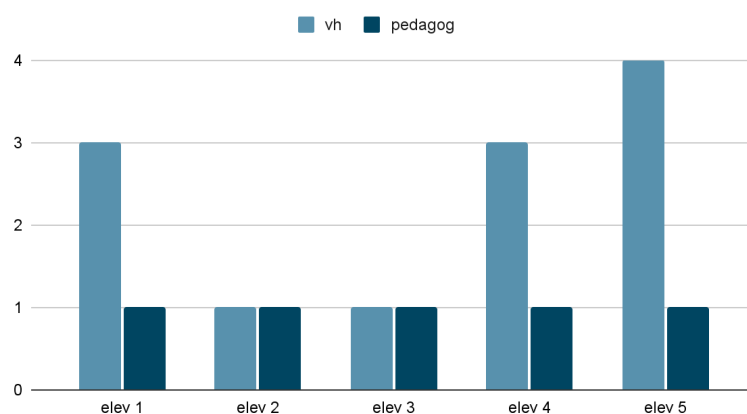
Figur 15

Kommentarer:

VH: "När hen vet att det är dags att träffa hunden".

Pedagoger: "Lite just då Stella-dagen", "Pratar om skolhunden", "Hen tycker att Stella ska vara hos hen hela tiden" och "Just denna dag och stund".

4. Socialt samspel?

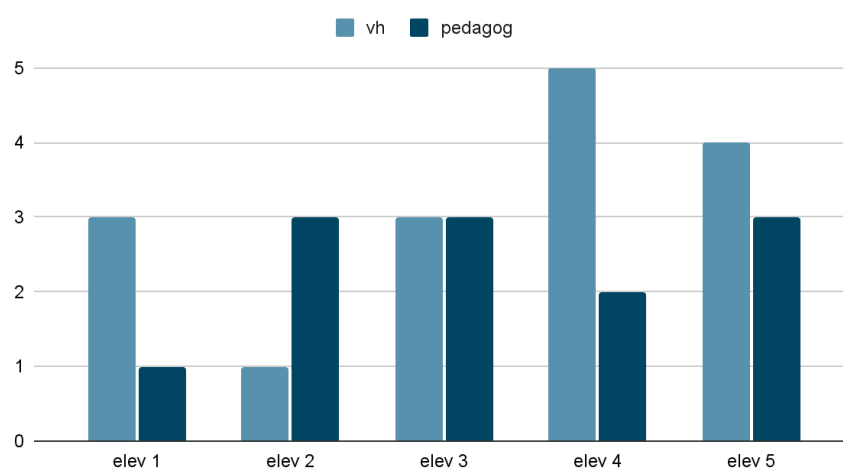

Figur 16

Kommentarer:

Pedagoger: "Det är svårt att se redan" och "Har ej förändrats", "Inte vad vi märkt, kanske lite för kort tid för att märka förändring".

5. Förändringar i humör eller beteende?

Figur 17

Kommentarer:

VH: "Positiv inverkan för stunden".

Pedagoger: "Positivt runt hunden, vill läsa i större utsträckning", "Mycket tillfreds när hen har varit med Stella" och "Det har blivit bättre men svårt att säga om det beror på hund eller annat".

Majoriteten av vårdnadshavarna ser en positiv förändring av elevens motivation till att komma till skolan. Fyra av fem vårdnadshavare upplever att barnet har fått en ökad motivation för skolarbetet. Majoriteten av vårdnadshavarna ser även en stor positiv förändring i trivsel och trygghet i skolan, samt positiv förändring i socialt samspel och förändring i humör eller beteende.

Nedan följer några av kommentarerna på övriga synpunkter och kommentarer:

VH: "Om hunden varit med mer i klassrummet hade nog förändringen blivit större", "Jag/vi tror att det här är bra, om det får ske över längre tid", "Hen älskar djur och pratar gott om Stella" och "Fantastiskt bra och en stor anledning till att XX frånvaro minskade".

Pedagoger: "Fortsätta gå promenader med Stella", "Utöka med någon dag", "Hen ser fram emot att vara med Stella", "Bra för ökad motivation och tror det hade varit ännu större positiv förändring om eleven får läsa fler gånger".

4. 2. Vilka hinder och svårigheter kan finnas för att genomföra hundunderstödd pedagogik?

Trots att skolan uppfyller alla formella krav innan man startar upp en verksamhet med hundunderstödd pedagogik så kan det stöta på hinder av olika slag. De hinder som vårdnadshavare beskriver är:

- allergier,
- rädsla för djur
- lokalfrågan och
- brist på kunskap.

En vårdnadshavare uttrycker sig så här: "Jag tycker inte hundar/djur har i skolmiljö att göra. Självklart finns det flera fördelar med en hund i skolan. Men jag har ett barn som blir sjuk av hundar/katter! Och hon blir ledsen och rädd och detta på bekostnad av att någon annan skall må bra... hon får eksem och blir sjuk. Detta är inte ok! Plus att vare sig arbetsmiljöverket och Skolverket står bakom att detta är bra".

5. Resultatdiskussion

Syftet med denna undersökning var att kartlägga inställningen till hund i skolan, vad vårdnadshavare tänker att hund i skolan kan vara bra/sämlre för och om hundunderstödd pedagogik kan ge positiva effekter vad gäller: motivation att komma till skolan/för skolarbetet, trygghet och trivsel, socialt samspel och förändringar i humör och beteende.

Majoriteten av alla som deltagit i undersökningen var positiva till stödsatser med hund i skolan. 91,3 % svarade att de ville att deras barn fick träffa skolhunden. Majoriteten av vårdnadshavarna och pedagogerna upplever stora förändringar hos barnen/eleverna vad gäller motivation, trygghet och trivsel och förändringar i humör och beteende. När det gällde socialt samspel såg man inga större förändringar. Även eleverna beskriver att det känns roligare att både komma till skolan och att arbeta med skolarbetet när de vet att Stella är där. Sammanfattningsvis är elever, vårdnadshavare och pedagoger positiva till stödsatserna med hund i skolan. Hundunderstödd pedagogik kan således vara en metod för att öka motivation, delaktighet och skolnärvaro i skolan.

Therese Garnemark berättar i Bokhunden (2016, 145) att hon i sitt arbete med hunden på skolan sett barnen gå från att inte vilja läsa till att *vilja läsa* och dessutom gör det med stort engagemang. Barnets vilja att samarbeta vid pedagogiska insatser och mot det uppsatta målet ökar när man använder djur i den pedagogiska insatsen, (Friesen 2009, refererad i Bokhunden, 2016, 145) vilket går i linje med vårdnadshavarnas upplevelser.

Vinster och goda effekter av sociala tjänstehundar som tas upp är många, bl a förbättra läsförståelse, öka självkänsla, lindra depression, öka modet, förbättra långtids- och korttidsminne, träna på att läsa/skriva/räkna, skapa sammanhang och mening, träna ansvar, struktur, planering och omhändertagande, stärka sammanhållning och samarbete i grupp, öka social förmåga. (Fine, 2015 refererad i Karlberg, Eriksson, 2018, 24-25) I min undersökning var det majoriteten av vårdnadshavarna som svarade att hunden kan hjälpa eleverna inom flera områden. 90 % tyckte att det var utvecklande för den enskilda eleven. Vilket stämmer överens med de vinster och effekter som visats.

Intressant att notera är att vårdnadshavare och elever i gruppen som fick testa hundunderstödd pedagogik upplever sig se en större positiv förändring medan elevernas pedagoger inte märkt en lika stor positiv förändring. Pedagogerna tror att de kommer notera en större positiv förändring om eleverna fortsätter med hundunderstödd pedagogik under en längre period.

Bräcke Östergården har i en studie klarlagt och undersökt hundassisterad terapi. De beskriver med hjälp av åtta fallstudier bl a effekter hos deltagarna. De kom fram till att alla deltagarna upplevde aktiviteterna som meningsfulla, fick ökad motivation, ökad delaktighet, ökad användning av kropp och rörelse samt ökad självkänsla och välbefinnande. (Wahl, Wikström, Broman, m fl., 2016, 169-171) Eleverna i min studie fick endast svara på hur det kändes att arbeta med hund och känslan av att komma till skolan när hunden finns där, men alla upplevde att det kändes bra till mycket bra. Och vårdnadshavarna till eleverna upplevde viss positiv förändring till stor positiv förändring.

Med hänvisning till citatet från vårdnadshavare i 4.2, "Jag tycker inte hundar/djur har i skolmiljö att göra. Självklart finns det flera fördelar med en hund i skolan. Men jag har ett barn som blir sjuk av hundar/katter! Och hon blir ledsen och rädd och detta på bekostnad av att någon annan skall må bra... hon får eksem och blir sjuk. Detta är inte ok! Plus att vare sig arbetsmiljöverket och Skolverket står bakom att detta är bra." kontaktade jag Skolverket för att ta reda på deras ståndpunkt gällande hundar i skolmiljö. (bilaga 5) Enligt dem finns det inga uttryckliga bestämmelser varken i skollagen eller i arbetsmiljölagen gällande tjänstehundar i skolan. De säger vidare att det finns många fördelar med hundunderstödd pedagogik, men trots noggrant förarbete kan hundar utlösa en allergireaktion hos elever med pälsdjursallergi. Elever med allergi bör alltid ha företräde och hundens arbete får ske utomhus eller i en separat lokal med egen ingång i utkanten av skolans område. Och precis som Skolverket (bilaga 5) skriver så är det viktigt att visa respekt för de elever som av olika anledningar inte vill interagera eller ha kontakt med hunden.

Att förebygga och förekomma eventuella hinder är ett bra sätt att försöka minimera dessa hinder. Det görs med faktabaserad information till alla som berörs av hunden i skolan, skolledning och personal, skolhälsovård och elevhälsoteam, aktuella elever och deras vårdnadshavare. Det är också viktigt att man som utomstående lätt kan få information via hemsidan och informativa skyltar om att skolan arbetar med hund i undervisningen. De lokaler där hunden arbetar ska vara ordentligt skyltade, utanför byggnaden och vid rumsdörr att en social tjänstehund arbetar där.

Bästa sättet att bemöta missnöje är att var öppen, lyhörd och tydligt visa sitt intresse för att hitta lösningar. Genom att ta hänsyn till eventuella allergier eller hundrädsla går det oftast att hitta lösningar. Det kan vara lokalmässiga förändringar och andra hänsynstaganden så att grupper med olika behov inte ställs mot varandra. (Broman, 2014, 39-40) Många allergireaktioner kan också undvikas med god handhygien, städrutiner och noggranna hygienrutiner för hund där hunden tvättas regelbundet med allergischampo som minskar risken för allergener. (Whiteman, Binnmyr, Grönlund & Gafvelin, 2012)

Vid ett noga och välplanerat förankrings- och förarbete där Socialstyrelsens riktlinjer (2014) följs kan hundunderstödd pedagogik vara en metod för elever med hög skolfrånvaro och låg motivation för skolarbete. Det är väldigt roligt att majoriteten som svarat på undersökningen är så positiva till skolhund. Detta till trots att detta är en relativt ny företeelse, då människan kan vara ytterst tveksam till förändringar.

5.1 Reliabilitet och validitet

En god reliabilitet och validitet är viktigt inom vetenskaplig forskning för att bedöma dess kvalitet. Reliabilitet innebär tillförlitligheten hos en mätning och validitet innebär ifall resultatet speglar det som forskningen tänkt mäta. (Bryman, 2008, 49-50)

En målsättning för varje undersökning är att ha så reliabel eller pålitlig information som möjligt. Reliabiliteten blir större om möjligheten att pröva samma undersökning vid två olika tidpunkter, men detta är inte alltid möjligt och då är det bättre att före undersökningen få en hög reliabilitet. (Holme, Solvang. 1997, 165)

I arbetet med den här uppsatsen har jag endast använt mig av enkäter för att samla in elevers, vårdnadshavares och pedagogers upplevelser. För en djupare och mer omfattande inblick i insatsernas effekter och deltagarnas upplevelse hade jag kunnat använda mig av intervjuer och strukturerade observationer samt att samla in upplevelser från annan deltagande skolpersonal som till exempel speciallärare, specialpedagog och fler pedagoger runt eleven.

Jag anser att undersökningen har en hög reliabilitet för att om jag skulle upprepa undersökningen på en likvärdig skola skulle jag troligtvis få ett liknande resultat. Detta tror jag för att skolhund inte nått alla skolor än och för att detta är ett nytt verktyg i skolans värld. Det är väldigt lite yttre påverkan i hur man svarar. Ett bra sätt att testa reliabiliteten är att utföra mätningen flera gånger för att se om resultatet blir detsamma. Detta hade varit önskvärt att testa genom att göra undersökningen på flera skolor. Det är inte möjligt att göra undersökningen en gång till på samma skola, om vi hade gjort om undersökningen på samma skola, hade jag däremot fått en låg reliabilitet, då personerna kan ha påverkats av att hunden varit i skolan och haft möjlighet att söka mer fakta i ämnet.

Det räcker inte att bara ha reliabilitet i undersökningen, det behövs också en validitet i undersökningen för att få rätt resultat. (Holme, Solvang. 1997, 167) Syftet med arbetet var att undersöka en upplevelse kring skolhund just nu och jag anser att mätningen har en god validitet. Jag upplever att mätningen är trovärdig och visar på ett verkligt förhållande. Undersökningen är utformad så att man inte kan påverkas av andras åsikter

och/eller påtryckningar. Det visar på en hög validitet när det blir en tydlig bild av personernas upplevelse.

Det som jag kunde gjort annorlunda är att jag kunde gjort undersökningen på flera oberoende sätt, t.ex. en del av populationen hade kunnat intervjuats istället för att svara på enkäten. Om resultaten hade varit enhetliga med två olika undersökningsmetoder tyder det på en hög validitet.

6. Avslutande diskussion

Allergifrågan är en av de viktigaste frågorna vid införandet av hund i skolan upplever jag, eftersom det är fler och fler skolor som börjat använda sig av hund i skolan under de senaste åren. Det finns fortfarande en del okunskap samt myter kring arbetet med hund i skolan. Viktigt att betona är att kunskapen även gått framåt vad gäller allergi och att det inte längre avråds att ha husdjur hos barnfamiljer utan tvärtom finns det forskare som menar på att vårt immunförsvar behöver utsättas för olika allergener tidigt i livet för att inte utveckla allergi. (Wold A. 2016)

Jag anser att de flesta elever med pälsdjursallergi kan arbeta tillsammans med hunden i skolan om god hygien och noggranna städrutiner tillgodoses. Det är viktigt att vara medveten om att det inte finns några hundraser som är allergivänliga utan att det är varje enskild hund som kan bära på mer eller mindre allergener. Idag finns det ett allergischampo/allergibalsam på marknaden, Allergenius, som med framgång kan användas på tjänstehundar och som minskar effekten av allergener dramatiskt. På så vis kan det mycket väl fungera med hund i skolan trots allergier för hund.

Det är viktigt att insatsen/arbetet skräddarsys efter varje elev och att en medvetenhet finns att metoden kanske inte passar alla elever. Alla hinder och utmaningar vid införande och genomförande av hundunderstödd pedagogik i skolan måste tas hänsyn till. Dessa behöver lösas på olika sätt för varje enskild skola beroende på aktuella elever i behov av insatser och förutsättningar.

Eftersom det är allt vanligare att hundar används i skolan och att information om hundens positiva effekter snabbt sprids så kan det finnas stora risker med att det tas in hundar och hundteam på skolor som inte har någon utbildning. Detta kan leda till stora konsekvenser för både skolan och enskilda elever men även för andra skolor som har utbildade hundteam och som följer de riktlinjer som rekommenderas. Om det sker en olycka på en skola, så blir även andra skolor som har en fungerande hundverksamhet drabbade.

Hundrädsla är den andra viktiga frågan vid införandet av hund i skolan, och då vårt samhälle utvecklas alltmer i en mångkulturell riktning skapar det nya utmaningar. En

hund i skolan kan hjälpa elever med tidigare dåliga eller bristande erfarenheter att övervinna sin rädsla för hundar. Att se andra skolkamrater interagera med hunden på ett positivt sätt kan verka motiverande för andra elever. Då kan istället situationen med en utbildad hund och hundförare ha ett terapeutiskt syfte och vändas till ett lyckande som stärker eleven genom att övervinna sin rädsla.

Med tanke på de positiva resultaten som undersökningen visat blir jag nyfiken på hur effekterna hade blivit i ett långtidsprojekt. Jag tror att hunden som ett komplement leder till ett mer kreativt lärande, elevers ökad lust till skolaktiviteter och högre motivation.

Intressant i undersökningen är att pedagoger och vårdnadshavare tänker väldigt lika om en skolhunds positiva insatser i skolan. I båda grupperna var det dryga 80% som svarade ja, och 11% som svarade kanske. I båda grupperna var det 3% som svarade att de inte visste. Ingen svarade nej till att hunden kan ha en positiv effekt på eleverna.

75% av slutkommentarerna vårdnadshavarna lämnade var positiva: "Jag kryssade i alla ämnen för vad jag tycker en skolhund kan motivera olika ämnen på skolan Det går att omvandla frågeställningar utifrån skolhunden till teori och praktik till alla ämnen.", "Skolhund för mig är bara positivt och jag tycker att det är roligt och fantastiskt hur ett djur kan göra så att livet blir lättare bara genom att finns där för dem som behöver. Väldigt bra att XXskola visar framkant i att våga prova." Detta gör att jag känner att det finns en ljus framtid för tjänstehundar i skolan.

En elev som deltog i den hundunderstödda pedagogiken kommenterade "Att alla skulle haft en skolhund på skolan, vars en på man". Och visst hade det varit bra!

Hunden värderar inte barnets insats, den bryr sig inte om barnet läser snabbt, långsamt eller inte kan svara på ett tal eller fråga. Hunden bara finns där, vid elevens sida. Lugn, lurvig och lyssnande. // Linda

Källförteckning

Broman M. (2014). *Nytta och nöje med hunden*. Halmstad: Bulls Graphics AB.

Bryman A. (2008) *Samhällsvetenskapliga metoder uppl 2:6*. Stockholm: Liber AB.

Ehriander H. (2016) *Bokhunden - och en och annan läshund*. Lund: BTJ Förlag.

Holme I M. och Solvang B K. (1997) *Forskningsmetodik Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

<http://ffsth.se/om-sociala-tjanstehundar/> (2021-08-10)

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/v/varfor-har-den-psykiska-ohalsan-okat-bland-barn-och-unga-i-sverige/>

<http://media1.svth.se/2020/10/Foreningens-krav-och-riktlinjer-for-utbildning-av-sociala-tjanstehundar.pdf> 2021-08-11

<https://iahaio.org/wp/wp-content/uploads/2021/01/iahaio-white-paper-2018-swedish.pdf> (2021-08-11)

Karlberg S. & Eriksson H. (2018). *Sociala tjänstehundar - omsorg utan ord*. Göteborg: Klickerförlaget Göteborg AB.

Lind R. (2019) *Vidga vetandet: en introduktion till samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Nilsson M. Rietz M. (2017) *Elev och hund, ett komplext möte*. Examensarbete: Malmö Högskola.

<https://www.ne.se/s%C3%B6k/?t=uppslagsverk&q=motivation>

<https://www.psoriasisforbundet.se/fakta-o-rad/om-psoriasis/livsstil-och-livskvalitet/perspektiv-pa-halsa-och-psoriasis/kasam-kansla-av-sammanhang/> (2021-09-08)

SJVFS 2021:5 *Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien m.m. för att förhindra spridning av zoonoser och andra smittämnen.*

https://jvdoc.sharepoint.com/sites/sjvfs/Shared%20Documents/2013_14/2021-005.pdf?originalPath=aHR0cHM6Ly9qdmRvYy5zaGFyZXBvaW50LmNvbS86Yjovcy9zanZmcy9FWlJqOVZEM1lnVkJzNGNYM0gtQ0YyNEJGQ2hrZVRfN1lzcGNEUE5US0NycG9BP3J0aW1lPVdzbFFhb0dSMlVn (2021-10-17)

Skolverket

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

Socialstyrelsen (2014). *Hundar i vård och omsorg. Vägledning till gällande regelverk.*

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/vagledning/2014-8-7.pdf> (2021-06-08)

SOSFS 2015:10, *Socialstyrelsens föreskrifter om basal hygien i vård och omsorg.*

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/foreskrifter-och-allmanna-rad/2015-5-10.pdf> (2021-07-18)

Swedish Standards Institute, 2013 <https://www.sis.se/api/document/preview/98236/>

<https://www.svedea.se/hundforsakring/blogg/hundar-med-viktiga-jobb> (2021-08-10)

<https://sv.surveymonkey.com/mp/quantitative-vs-qualitative-research/> (2021-09-04)

<https://www.terapihundskolan.se/>

<https://www.terapihundskolan.se/vilka-krav-ska-man-stalla-pa-en-utbildningsarrangor/>

Uusitalo-Malmivaara L. & Vuorinen K. (2018) *Se det goda!* Jyväskylä: PS-kustannus.

Uvnäs Moberg K. (2009) *Närhetens hormon oxytocinets roll i relationer*. Stockholm: Natur & Kultur.

Wahl S., Wikström E. och Broman M. (2016) *Hundassisterad terapi*. Mjölby: Atremi AB.

Whiteman A., Binnmyr J., Grönlund H. & Gafvelin G. (2012)

https://www.allergenius.se/sites/default/files/uploads/eaaci_2016_poster_dogwash_kopia_3.pdf (2021-08-22)

Wold A. (2016) *Pälsallergi är bara nys*. Fokus, 20 maj 2016.

<https://www.soshund.se/debatt-palsallergi-ar-bara-nys/> (2021-09-10)

Hejsan!

Jag och Stella har träffat ert barn under några tillfällen i vår. Och jag hoppas att ni och ert barn skulle vilja hjälpa mig att besvara en enkät som handlar om hundassisterad pedagogik i skolan.

Jag håller just nu på att skriva mitt examensarbete i min utbildning till Skolhundspedagog. Mitt examensarbete handlar om att införa hund på skolan och hundens effekter.

Ni kommer att få varsin enkät med frågor om hundassisterad pedagogik som jag önskar att ni svarar på. Det handlar om hur både ni och ert barn upplever insatsen och om ni har kunnat se några positiva eller andra effekter utav att barnet arbetat tillsammans med hunden i skolan. Det finns också möjlighet att komplettera med egna synpunkter och förslag till förbättringar.

Enkäten kommer att behandlas helt anonymt.

Jag hoppas att ni vill svara på enkäten.

Ni får gärna höra av er om ni har några ytterligare frågor.

Hälsningar Linda och Stella

linda.andersson@...

Enkät till vårdnadshavare - utvärdering av arbetet med hund i skolan.

Nedan följer några frågor om arbetet med hund i skolan.

Svara genom att välja den siffra som du tycker överensstämmer bäst med din uppfattning.

Svaren är numrerade från 1 till 5, där

1 = ingen förändring, 3 = viss positiv förändring och 5 = stor positiv förändring.

Under varje fråga finns en rad för kommentarer där du kan skriva ner dina egna synpunkter.

Upplever du någon positiv förändring hos ditt barn, under eller efter att insats med hund har erbjudits, vad gäller:

1. Motivation att komma eller ta sig till skolan?

1	2	3	4	5
ingen förändring		viss positiv förändring		stor positiv förändring

Egen kommentar: _____

2. Motivation för skolarbetet?

1	2	3	4	5
ingen förändring		viss positiv förändring		stor positiv förändring

Egen kommentar: _____

3. Trygghet och trivsel i skolan?

1	2	3	4	5
ingen förändring		viss positiv förändring		stor positiv förändring

Egen kommentar: _____

4. Socialt samspel?

1	2	3	4	5
ingen förändring		viss positiv förändring		stor positiv förändring

Egen kommentar: _____

5. Förändringar i humör eller beteende?

1	2	3	4	5
ingen förändring		viss positiv förändring		stor positiv förändring

Egen kommentar: _____

6. Har du ytterligare några synpunkter eller förslag på förbättringar?

Tack för hjälpen!

Elevenkät - utvärdering av arbetet med hund i skolan

Nedan följer några frågor om arbetet med hund i skolan.

Svara genom att ringa in den siffra som du tycker överensstämmer bäst med din uppfattning.

Svaren är numrerade från 1 till 5, där

1 = inte bra 2 = sådär 3 = ok 4 = bra 5 = mycket bra.

Under varje fråga finns en rad för kommentarer där du kan skriva ner dina egna synpunkter.

1. **Hur gammal är du?** _____

2. **Hur känns det att arbeta i skolan när du får arbeta tillsammans med hunden?**

				
-----	-----	-----	-----	-----
1	2	3	4	5
inte bra	sådär	ok	bra	mycket bra

3. **Hur känns det att komma till skolan när du vet att hunden är där?**

				
-----	-----	-----	-----	-----
1	2	3	4	5
inte bra	sådär	ok	bra	mycket bra

4. **Vad är bäst med att hunden finns på skolan?**

5. Vad är mindre bra med att hunden finns på skolan?

6. Har du några förslag på förbättringar?

Tack för hjälpen!

Linda och Stella

Enkät till pedagog - utvärdering av arbetet med hund i skolan.

Nedan följer några frågor om arbetet med hund i skolan.

Svara genom att välja den siffra som du tycker överensstämmer bäst med din uppfattning.

Svaren är numrerade från 1 till 5, där

1 = ingen förändring, 3 = viss positiv förändring och 5 = stor positiv förändring.

Under varje fråga finns en rad för kommentarer där du kan skriva ner dina egna synpunkter.

Upplever du någon positiv förändring hos din elev, under eller efter att insats med hund har erbjudits, vad gäller:

1. Motivation att komma eller ta sig till skolan?

1	2	3	4	5
ingen förändring		viss positiv förändring		stor positiv förändring

Egen kommentar: _____

2. Motivation för skolarbetet?

1	2	3	4	5
ingen förändring		viss positiv förändring		stor positiv förändring

Egen kommentar: _____

3. Trygghet och trivsel i skolan?

1	2	3	4	5
ingen förändring		viss positiv förändring		stor positiv förändring

Egen kommentar: _____

4. Socialt samspel?

1	2	3	4	5
ingen förändring		viss positiv förändring		stor positiv förändring

Egen kommentar: _____

5. Förändringar i humör eller beteende?

1	2	3	4	5
ingen förändring		viss positiv förändring		stor positiv förändring

Egen kommentar: _____

6. Har du ytterligare några synpunkter eller förslag på förbättringar?

Tack för hjälpen!

Din fråga till Skolverkets upplysningstjänst:

Torsdag 27 maj 16:20

Hejsan!

Jag undrar hur er ställning är till skolhundar (utbildade sociala tjänstehundar)?

Vad anser ni om detta?

Vänliga hälsningar Linda Andersson

Fredag 28 maj 13:34

upplysningstjänsten (upplysningstjansen@skolverket.se)

Hej!

Tack för din fråga om hundar i skolan.

Varken i skollagen eller arbetsmiljölagen finns det några uttryckliga bestämmelser om man får eller inte får använda läshundar/tjänstehundar i skolan som en del av utbildningen. Däremot framgår det av bestämmelserna att skolorna har en skyldighet att se till att arbetsmiljön är god för alla som vistas i skolan. Enligt arbetsmiljölagen ska arbetsförhållandena anpassas till elevernas och de anställdas olika psykiska och fysiska förutsättningar. Ett exempel på en fysisk faktor kan vara pälsdjursallergi och ett exempel på en psykologisk faktor kan vara rädsla för hundar.

Även om läshundar/tjänstehundar skulle visa sig ge positiva effekter för vissa elever med särskilda behov behöver skolan ta hänsyn till att det kan finnas elever som av olika anledningar inte kan eller vill vistas i närheten av hundar i skolan. Om man planerar att införa så kallade läshundar/tjänstehundar i skolan behöver man bedöma olika aspekter av kvalitet och säkerhet innan en sådan insats införs. Elever med behov av särskilt stöd ska givetvis få det stöd de behöver, men det kan finnas många typer av insatser för att avhjälpa eller lindra ett visst stödbehov. Skolan måste både kunna se till att alla elever får den utbildning de har rätt till och att arbetsmiljön på skolan är god. En elevs stödinsatser kan därför inte innebära att en annan elevs rätt till utbildning åsidosätts eller att arbetsmiljön försämras.

Källor:

Syftet med utbildningen: 1 kap. 4–5 §§ och 8–10 §§ skollagen

Arbetsmiljö: 5 kap. 3–4 §§ skollagen

Lagar och förordningar: www.skolverket.se/regelverk

Arbetsmiljölagen (1977:1160)

Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2001:1) om systematiskt arbetsmiljöarbete

Vid fortsatt kontakt kan du svara på detta mejl och behålla ärendenumret i ämnesraden. Du kan också ringa Skolverkets upplysningstjänst på 08-527 332 00.

Med vänlig hälsning

Linda-Mari Winqvist

Skolverkets upplysningstjänst